ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

у справі за конституційним зверненням громадянина Костенка Юрія Івановича щодо офіційного тлумачення окремих положень підпунктів 1, 2 пункту 1 Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" щодо порядку офіційного використання копій Прапора Перемоги"

м. Київ
16 червня 2011 року
N 6-рп/2011

Справа N 1-23/2011

Конституційний Суд України у складі суддів:

Головіна Анатолія Сергійовича - головуючого,

Бауліна Юрія Васильовича,

Бринцева Василя Дмитровича,

Вдовіченка Сергія Леонідовича,

Винокурова Сергія Маркіяновича,

Гультая Михайла Мирославовича,

Запорожця Михайла Петровича,

Кампа Володимира Михайловича,

Колоса Михайла Івановича,

Лилака Дмитра Дмитровича,

Маркуш Марії Андріївни,

Овчаренка В'ячеслава Андрійовича,

Сергейчука Олега Анатолійовича,

Стецюка Петра Богдановича,

Стрижака Андрія Андрійовича,

Шаптали Наталі Костянтинівни - доповідача,

Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним зверненням громадянина Костенка Юрія Івановича щодо офіційного тлумачення окремих положень підпунктів 1, 2 пункту 1 Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" щодо порядку офіційного використання копій Прапора Перемоги" від 21 квітня 2011 року N 3298-VI (Голос України, 2011 р., 24 травня) у взаємозв'язку з положеннями статей 1, 3, 8, 11, 15, 17, 18, 20, 29, 34, 37, 41, 65 Конституції України.

Приводом для розгляду справи згідно зі статтями 42, 43 Закону України "Про Конституційний Суд України" стало конституційне звернення громадянина Костенка Юрія Івановича.

Підставою для розгляду справи відповідно до статті 94 Закону України "Про Конституційний Суд України" є наявність неоднозначного застосування органами публічної влади окремих положень підпунктів 1, 2 пункту 1 Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" щодо порядку офіційного використання копій Прапора Перемоги" від 21 квітня 2011 року N 3298-VI.

Заслухавши суддю-доповідача Шапталу Н. К. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України **установив**:

1. Громадянин Костенко Юрій Іванович звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення окремих положень підпунктів 1, 2 пункту 1 Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" щодо порядку офіційного використання копій Прапора Перемоги" від 21 квітня 2011 року N 3298-VI (далі - Закон N 3298) у взаємозв'язку з положеннями статей 1, 3, 8, 11, 15, 17, 18, 20, 29, 34, 37, 41, 65 Конституції України.

Законом N 3298 внесено зміни до Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" від 20 квітня 2000 року N 1684-III (Голос України, 2000 р., 23 травня) (далі - Закон N 1684), а саме: підпунктом 1 пункту 1 Закону N 3298 доповнено статтю 1 Закону N 1684 частиною п'ятою; підпунктом 2 пункту 1 Закону N 3298 доповнено статтю 2 Закону N 1684 абзацами четвертим, п'ятим, шостим.

Згідно з частиною п'ятою статті 1 Закону N 1684 в редакції Закону N 3298 Прапор Перемоги є символом перемоги радянського народу та його армії і флоту над фашистською Німеччиною в роки Великої Вітчизняної війни.

Підпунктом 2 пункту 1 Закону N 3298 доповнено перелік форм увічнення Перемоги та подвигу народу-переможця, визначений статтею 2 Закону N 1684. До таких форм віднесено використання копій Прапора Перемоги біля Вічного вогню, могил Невідомого солдата і Невідомого матроса; суспільне використання копій Прапора Перемоги під час

урочистих заходів, присвячених Дню Перемоги, які здійснюються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, організаціями, громадськими об'єднаннями, покладання вінків до могили Невідомого солдата у місті Києві та інших пам'ятників Великої Вітчизняної війни 1941 - 1945 років у День Перемоги й інші дні, пов'язані з подіями Великої Вітчизняної війни 1941 - 1945 років, - дні визволення та дні оборони населених пунктів від німецько-фашистських загарбників; офіційний підйом у День Перемоги копій Прапора Перемоги на будинках (щоглах, флагштоках) поряд з Державним Прапором України.

Суб'єкт права на конституційне звернення просить дати офіційне тлумачення, роз'яснивши, чи не прирівнюються до Державного Прапора України копії Прапора Перемоги згідно з положеннями Закону N 3298, яким передбачено порядок їх використання та підйому.

Необхідність в офіційному тлумаченні вказаних положень Закону N 3298 автор клопотання обґрунтовує наявністю неоднозначної практики у питанні офіційного підйому у День Перемоги копій Прапора Перемоги на будинках (щоглах, флагштоках) поряд з Державним Прапором України в різних регіонах України.

2. Свої позиції стосовно предмета конституційного звернення висловили Президент України, Голова Верховної Ради України, Міністерство юстиції України, науковці Національного університету "Одеська юридична академія".

3. Конституційний Суд України, вирішуючи порушені в конституційному зверненні питання, виходить з такого.

3.1. Україна є суверенною, демократичною, правовою державою (стаття 1 Основного Закону України).

Суверенітет України поширюється на всю її територію. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ (частина перша статті 2, частина друга статті 5 Конституції України).

Згідно з Основним Законом України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3); держава сприяє консолідації та розвиткові української нації, її історичної свідомості, традицій і культури; суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності; жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова (стаття 11, частини перша, друга статті 15).

В Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частини перша, друга статті 8, частина друга статті 19 Основного Закону України).

3.2. Державні символи України нерозривно пов'язані за своїм змістом з її державним суверенітетом (абзац перший підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 16 січня 2003 року N 1-рп/2003). Державні символи є підтвердженням факту існування держави, її суверенітету та спрямовані на зміцнення її

авторитету, зокрема під час проведення урочистих заходів та офіційних церемоній. Держава встановлює порядок використання державних символів та належну систему їх правового захисту, за яких забезпечується повага та гідне ставлення до державних символів.

У частині першій статті 20 Конституції України визначено перелік державних символів України. Ними є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України. Державний Прапор України - стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів. Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України. Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України). Державний Гімн України - національний гімн на музику М. Вербицького із словами, затвердженими законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України (частини друга, третя, четверта, п'ята статті 20 Конституції України).

Відповідно до пункту 4 частини другої статті 92 Конституції України виключно законами України встановлюється порядок використання і захисту державних символів. Шанування державних символів України є обов'язком усіх її громадян (частина перша статті 65 Основного Закону України).

Згідно з частиною четвертою статті 1 Закону N 1684 на честь Дня Перемоги в столиці України місті-герої Києві, інших містах та населених пунктах України проводяться святкові заходи з використанням символіки Великої Вітчизняної війни 1941 - 1945 років.

У частині п'ятій статті 1 Закону N 1684 Прапор Перемоги визначено як символ перемоги радянського народу та його армії і флоту над фашистською Німеччиною в роки Великої Вітчизняної війни 1941 - 1945 років і не віднесено до державних символів України.

Таким чином, Конституційний Суд України вважає, що Основним Законом України встановлено вичерпний перелік державних символів України.

3.3. Конституційний Суд України, розглядаючи питання щодо офіційного тлумачення окремих положень Закону N 3298, встановив наявність ознак невідповідності Конституції України положення про офіційний підйом у День Перемоги копій Прапора Перемоги на будинках (щоглах, флагштоках) поряд з Державним Прапором України. За таких обставин на підставі частини другої статті 95 Закону України "Про Конституційний Суд України" виникла необхідність розглянути питання щодо відповідності Конституції України абзацу шостого статті 2 Закону N 1684 в редакції Закону N 3298.

Згідно з частиною шостою статті 20 Конституції України опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України. В абзаці четвертому підпункту 2 пункту 1 Закону N 3298, яким внесено зміни до статті 2 Закону N 1684, передбачено, що основними формами увічнення Перемоги та подвигу народу-переможця є, зокрема, "офіційний підйом у День Перемоги копій Прапора Перемоги на будинках (щоглах, флагштоках) поряд з Державним Прапором України". Цими положеннями Закону N 3298 встановлено порядок використання у День Перемоги державного символу України - Державного Прапора України поряд з копією Прапора Перемоги, який не є державним символом України. Закон N 3298 прийнято на пленарному

засіданні Верховної Ради України 21 квітня 2011 року кількістю голосів народних депутатів України, яка є меншою ніж дві третини від конституційного складу Верховної Ради України.

Згідно з частиною першою статті 152 Конституції України закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Під час прийняття Закону N 3298 була порушена визначена Основним Законом України процедура його ухвалення в частині встановлення порядку використання державного символу України, а саме - Державного Прапора України. Отже, положення абзацу шостого статті 2 Закону N 3298 є такими, що суперечать Конституції України.

4. Відповідно до пункту 4 частини другої статті 92 Конституції України виключно законами України встановлюється порядок використання та захисту державних символів.

В Україні немає спеціального закону, який би врегульовував порядок використання Державного Прапора України та був прийнятий з дотриманням відповідної конституційної процедури, що породжує невизначеність у використанні цього державного символу та його захисті як конституційної цінності.

З огляду на викладене Конституційний Суд України пропонує Верховній Раді України встановити порядок використання державних символів України, зокрема Державного Прапора України, згідно з вимогами частини шостої статті 20 Конституції України.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, частинами першою, другою статті 152, статтею 153 Конституції України, статтею 51, частинами першою, другою статті 61, статтями 63, 65, 67, 69, 70, 73, 94, 95 Закону України "Про Конституційний Суд України", Конституційний Суд України **вирішив**:

1. В аспекті конституційного звернення положення Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" від 20 квітня 2000 року N 1684-III в редакції Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" щодо порядку офіційного використання копій Прапора Перемоги" від 21 квітня 2011 року N 3298-VI треба розуміти так, що Конституцією України визначено вичерпний перелік державних символів України, якими є Державний Прапор України, Державний Герб України та Державний Гімн України.

2. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення абзацу шостого статті 2 Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" від 20 квітня 2000 року N 1684-III у редакції Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" щодо порядку офіційного використання копій Прапора Перемоги" від 21 квітня 2011 року N 3298-VI.

3. Положення абзацу шостого статті 2 Закону України "Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941 - 1945 років" у редакції Закону України від 21 квітня 2011 року N 3298-VI, визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

4. Запропонувати Верховній Раді України законодавчо встановити порядок використання державних символів України, зокрема Державного Прапора України.

5. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у "Віснику Конституційного Суду України" та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

© Інформаційно-аналітичний центр «ЛІГА», 1991 - 2011
© ТОВ «ЛІГА ЗАКОН», 2007 - 2011